

Briuselis, 2018 m. birželio 6 d.
(OR. en)

Tarpinstitucinė byla:
2018/0203 (COD)

9620/18
ADD 1

JUSTCIV 132
EJUSTICE 65
COMER 50
CODEC 931
IA 166

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinio sekretoriaus, kurio vardu pasirašo direktorius Jordi AYET PUIGARNAU
gavimo data:	2018 m. gegužės 31 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui Jeppe TRANHOLMUI- MIKKELSENI
Komisijos dok. Nr.:	SWD(2018) 284 final
Dalykas:	KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS „POVEIKIO VERTINIMO SANTRAUKA“ pridedamas prie Pasiūlymo dėl EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTO, kuriuo iš dalies keičiamas 2001 m. gegužės 28 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1206/2001 dėl valstybių narių teismų tarpusavio bendradarbiavimo renkant įrodymus civilinėse ar komercinėse bylose

Delegacijoms pridedamas dokumentas SWD(2018) 284 final.

Priedama: SWD(2018) 284 final

Briuselis, 2018 05 31
SWD(2018) 284 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

POVEIKIO VERTINIMO SANTRAUKA

pridedamas prie

Pasiūlymo dėl

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTO

**kuriuo iš dalies keičiamas 2001 m. gegužės 28 d. Tarybos reglamentas (EB)
Nr. 1206/2001 dėl valstybių narių teismų tarpusavio bendradarbiavimo renkant
įrodymus civilinėse ar komercinėse bylose**

{COM(2018) 378 final} - {SEC(2018) 271 final} - {SWD(2018) 285 final}

Santrauka

Poveikio vertinimas dėl

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS

kuriuo iš dalies keičiamas 2001 m. gegužės 28 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1206/2001 dėl valstybių narių teismų tarpusavio bendradarbiavimo renkant įrodymus civilinėse ar komercinėse bylose

A. Būtinybė imtis veiksmų

Kodėl? Kokia problema sprendžiama?

Reglamentu nustatyta ES masto tiesioginio ir greito prašymų surinkti įrodymus perdavimo ir vykdymo civilinėse ir komercinėse bylose tarp teismų sistema. Jame taip pat nustatyti tikslūs tokių prašymų formos ir turinio kriterijai. Visų pirma reglamentu sudėtinga sistema, kurią valstybės narės taikė pagal Hagos konvenciją, pakeista šiuolaikiška tiesioginio teismų bendradarbiavimo sistema (prašymų siuntimas ir surinktų įrodymų siuntimas atgal). Šiuo metu apie 3,4 mln. civilinių ir komercinių teismo procesų kasmet yra tarpvalstybinio pobūdžio. Daugeliu šių atvejų įrodymų rinkimas yra labai svarbus tinkamam teisingumo vykdymui.

Šiuo metu reglamentu paskirtos įstaigos vis dar palaiko ryšius beveik vien tik popieriuje, o tai daro neigiamą poveikį sąnaudoms ir veiksmingumui. Be to, vaizdo konferencijos retai naudojamos asmenims kitoje valstybėje narėje apklausti. Šia iniciatyva atsižvelgiama į poreikį atnaujinti teisės aktus ir naudoti šiuolaikines technologijas tarpvalstybiniam įrodymų rinkimui. Tuo pačiu metu juo pašalinamos kai kurios reglamento veikimo spragos, nustatytos atlikus jo vertinimą. Šios spragos lemia trijų pagrindinių kategorijų problemas, tai:

- piliečių, įmonių ir valstybių narių gaištamas laikas ir išlaidos;
- procesinių teisių apsaugos trūkumai ir teisinis sudėtingumas bei netikrumas.

Trečiasis punktas apima kai kurių pagrindinių neapibrėžtų reglamento terminų dviprasmiškumą ir nepakankamą aiškumą, atsirandantį dėl neprivalomo reglamento, kuris taikomas paraleliai nacionalinei teisei, pobūdžio.

Susiję suinteresuotieji subjektai – piliečiai ir įmonės, kaip proceso šalys, valstybių narių valdžios ir teisminės institucijos ir teisės specialistai (visų pirma teisėjai ir advokatai).

Ši iniciatyva yra glaudžiai susijusi su iniciatyva dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo valstybėse narėse (dokumentų įteikimo), nustatyta Reglamente (EB) Nr. 1393/2007. Šios dvi iniciatyvos yra glaudžiai susijusios su bendru Komisijos skaitmeninimo ir e. teisingumo prioritetu ir remiasi lygiagrečiu darbu baudžiamosios teisenos srityje (E. įrodymai), kad būtų sudarytos vienodos sąlygos baudžiamosios ir civilinės teisenos srityse. Jos grindžiamos ir naudojasi esamomis ES priemonėmis ir teisiniais standartais, tokiais kaip e. CODEX ir eIDAS reglamentu.

Ko siekiama šia iniciatyva?

Šios iniciatyvos politikos tikslas – pagerinti sklandų laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės ir vidaus rinkos veikimą. Tai turi būti daroma didinant teisminių procedūrų veiksmingumą bei spartą ir užtikrinant tinkamą teisingumo vykdymą tarpvalstybinio pobūdžio bylose. Visų pirma šia iniciatyva šis tikslas bus pasiektas suderinant teisės aktus su technikos pažanga ir pasinaudojant skaitmeninimo ir vaizdo konferencijų teikiama is privalumais. Dėl iniciatyvos padidės teisinis tikrumas, nes bus paaiškinta: 1) tam tikros pagrindinės sąvokos ir 2) reglamento ir nacionalinės teisės ryšys. Tai padės išvengti gaištamo laiko ir nepagrįstų išlaidų piliečiams, įmonėms ir viešojo administravimo institucijoms ir pašalinti šalių procesinių teisių apsaugos trūkumus.

Kokia būtų papildoma ES lygmens veiksmų nauda?

Iniciatyva papildoma ES lygmens nauda, nes ja bus pagerintas teisminių procedūrų veiksmingumas ir sparta, supaprastinant ir spartinant bendradarbiavimo renkant įrodymus mechanizmus. Tai pagerins teisingumo vykdymą tarpvalstybinio pobūdžio bylose. Dėl savo pobūdžio valstybių narių bendradarbiavimas tarpvalstybinis

mastu renkant įrodymus negali būti veiksmingai reglamentuojamas atskirų valstybių narių lygmeniu.

B. Sprendimai

Kokios su teisėkūra susijusios ir nesusijusios politikos galimybės apsvarstytos? Ar viena iš politikos galimybių pasirinkta kaip tinkamiausia? Kodėl?

Svarstytos įvairios galimybės: nuo su teisėkūra nesusijusių veiksmų iki teisėkūros veiksmų, kuriais siekiama įvairaus masto tikslų.

Tinkamiausia galimybė – politikos priemonių rinkinys, į kurį įtrauktos kelios priemonės:

- EITP e. pristatymas (e-CODEX) kaip numatytoji elektroninio ryšio ir keitimosi dokumentais priemonė;
- šiuolaikinių įrodymų rinkimo priemonių (pvz., vaizdo konferencijų, telefoninių konferencijų ir kitų nuotolinio ryšio priemonių) kaip numatytyjų priemonių skatinimas, jei asmuo turi būti apklaustas iš kitos valstybės narės, tačiau numatant atitinkamą lankstumą (numatant galimas išimtis, be kita ko, atsižvelgiant į teisme turimą įrangą), ir paskatos valstybėms narėms (finansuojant nacionalinius projektus) teismuose įrengti vaizdo konferencijų įrangą;
- teisinių kliūčių elektroninių (skaitmeninių) įrodymų pripažinimui panaikinimas;
- teisinio tikrumo didinimas, į reglamentą įtraukiant papildomas tarpvalstybinių įrodymų rinkimo priemones, kurios šiuo metu dažnai naudojamos ne jo taikymo srityje, įskaitant diplomatinių atstovų ar konsulinių pareigūnų atliekamą įrodymų rinkimą;
- skirtingo termino „teismas“ aiškinimo panaikinimas, jį pakeičiant bendrąja „teisminės institucijos“ apibrėžtimi;
- informavimas apie reglamente numatyty vienodų standartų svarbą (supaprastintos procedūros, vienodas susijusių šalių teisių apsaugos standartas);
- geriausia kompetentingų teismų praktika, siekiant jiems padėti tinkamai ir nedelsiant taikyti procedūras, ir
- teismų ir teisės specialistų informuotumo apie tai, kad pagal reglamentą numatyta galimybė tiesiogiai rinkti įrodymus, didinimas.

Kas kuriai galimybei pritaria?

Suinteresuotųjų šalių buvo paprašyta pateikti informaciją apie jų dalyvavimą tarpvalstybiniuose teismo procesuose ir savo pageidavimus. 73 proc. dalyvavo tarpvalstybiniuose teismo procesuose, o maždaug 20 proc. jau taikė Reglamentą (EB) Nr. 1206/2001. Visų pirma, 65 proc. viešų konsultacijų respondentų arba tvirtai pritarė, arba buvo linkę pritariti šiuolaikinių priemonių, pvz., vaizdo konferencijų, naudojimui įrodymams rinkti (vietoje šaukimo asmeniškai atvykti į užsienio teismą). Dauguma pritarė, kad tarpvalstybiniuose procesuose vyrauja tendencija naudotis vaizdo konferencijomis, todėl turėtų būti parengti Europos standartai, siekiant užtikrinti, kad apklausta būtų kuo artimesnė vykstančiai realiam gyvenime. Itin didelės paramos susilaukė skaitmeninimas: pasiektas beveik bendras sutarimas, kad valdžios institucijos ir (arba) agentūros, dalyvaujančios tarpvalstybiniame teisminiame bendradarbiavime civilinėse bylose, turėtų palaikyti ryšius elektroniniu būdu: ir 61 proc. respondentų pritarė, o 39 proc. linkę pritariti. Taip pat plačiai pritarė tam, kad būtų išplėsta sąvokos „teismas“ apibrėžtis.

C. Tinkamiausios galimybės poveikis

Kokie būtų tinkamiausios galimybės (jei jos nėra – pagrindinių galimybių) pranašumai?

Įgyvendinus pasirinktą politikos priemonių rinkinį padidėtų veiksmingumas ir teisinis tikrumas, būtų sumažintas gaištamas laikas ir išlaidos suinteresuotiesiems subjektams, susijusiems su bylomis, kuriose įrodymai renkami tarpvalstybiniu mastu. Konkrečiau, reglamente nustatytiems mechanizms naudojant elektronines ryšio priemones ir vaizdo konferencijas, jie būtų veiksmingesni. Tikimasi, kad investicijos į techninę infrastruktūrą ir procesus padidins teisinių procesų veiksmingumą ir sumažins išlaidas. Dėl tam tikrų paaiškinimų ir papildymų padidėtų teisinis tikrumas (pvz., būtų nustatyti papildomi įrodymų rinkimo kanalai ir būtų paaiškintos sąvokos „teismas“ ir „įrodymų rinkimas“), prie to taip pat prisidėtų naujas informuotumo didinimas ir gairės. Būtų

pagerintas tarpvalstybinių teisminių procesų veiksmingumas ir sumažėtų piliečiams ir įmonėms tenkanti našta. Paaiškinimai, papildomos gairės ir informuotumo didinimas padėtų sumažinti laiko gaišimą. Šia priemone būtų pagerintos galimybės kreiptis į teismą ir užtikrinta šalių teisių apsauga, iš dalies dėl to, kad sumažėtų laiko gaišimas, ir iš dalies dėl to, kad tikimasi padidinti atvejų, kuriais taikomas reglamentas, skaičių. Apskritai tikimasi, kad priemonių rinkinys bus naudingas piliečiams ir įmonėms, visų pirma nepiniginės naudos forma, pavyzdžiui, padidės galimybės kreiptis į teismą, pasirinkimo laisvė (renkantis tinkamiausias įrodymų rinkimo priemones tarpvalstybiniu mastu) ir sumažės dėl teismo proceso patiriamas stresas.

Kokios būtų tinkamiausios galimybės (jei jos nėra – pagrindinių galimybių) įgyvendinimo išlaidos?

Tikimasi, kad politikos dokumentų rinkinys duos naudos piliečiams ir įmonėms, dalyvaujantiems tarpvalstybiniuose procesuose. Didesnis teisinis tikrumas ir greitesnis, mažiau kainuojantis procesas padėtų paskatinti piliečius ir įmones dalyvauti tarpvalstybiniuose sandoriuose ir taip padidintų tarpvalstybinę verslo plėtrą ir sustiprintų vidaus rinkos veikimą. Valstybės narės dėl e. CODEX ir vaizdo konferencijų patirtų tam tikrų išlaidų, tačiau jos būtų vienkartinės, o nauda būtų gaunama ilgai ir būtų sutaupoma lėšų (pvz., apklausti liudininką vaizdo konferencijos būdu kainuoja mažiau nei jį apklausti asmeniškai). Be to, konkrečiai su šiuo reglamentu susijusias išlaidas sušvelnins apskritai didesnis teismų sistemos skaitmeninimas. Apibendrinant, nauda būtų akivaizdžiai didesnė už sąnaudas. Įmonės gautų naudos dėl pagerėjusios jų, kaip teismo proceso šalių, padėties; kitas poveikis būtų palyginti neutralus.

Koks bus poveikis verslui, MVĮ ir labai mažoms įmonėms?

Tinkamiausias politikos priemonių rinkinys būtų naudingas tarpvalstybiniame teismo procese dalyvaujančioms įmonėms, nes būtų užtikrintas didesnis teisinis tikrumas, susijęs su tinkamu tarpvalstybinių procesų veikimu, ir greitesnis bei pigesnis procesas. Įmonių, vykdančių veiklą, susijusią su įrodymų rinkimu, pajamos gali priklausyti nuo vykdomos veiklos rūšies: IT konsultavimo paslaugų teikėjams, interneto ir telekomunikacijų paslaugų teikėjams priemonių rinkinys bus naudingas, tačiau pašto paslaugų paklausa sumažės, jei jas pakeis elektroniniai ryšiai. Tačiau manoma, kad bendras ekonominis poveikis paslaugų teikėjams išliks neutralus, nes tikimasi, kad neigiamas ir teigiamas poveikis įvairių sričių verslui bus tokio pat dydžio, bet bus pasiektas didesnis veiksmingumas paties proceso metu.

Ar tai turės didelį poveikį nacionaliniams biudžetams ir administravimo subjektams?

Dėl siūlomo dokumentų rinkinio nacionalinės administracijos nepatirs didelių išlaidų, be to, taip pat bus sutaupyta lėšų. Tikimasi, kad dėl veiksmingesnių teisminių procesų ir mažėjančios administracinės naštos bei darbo sąnaudų valstybių narių valdžios institucijos gaus naudos dėl mažesnių sąnaudų, susijusių su pašto paslaugomis ir administracinėmis užduotimis. Dėl e. CODEX, vaizdo konferencijų bei kitų tolimojo ryšio priemonių įdiegimo tam tikrų sąnaudų būtų patirta, tačiau ateityje dėl to pašto paslaugų sąnaudos taip pat sumažėtų. Be to, tam tikras išlaidas pasidalytų Europos Komisija ir valstybės narės, pavyzdžiui, bendro finansavimo būdu.

Ar bus dar koks nors didelis poveikis?

Siūlomas teisės aktų rinkinys turėtų teigiamo poveikio teisminiam bendradarbiavimui ir sustiprintų valstybių narių tarpusavio pasitikėjimą. Per e. teisingumo sistemą jis suteiktų žinių apie atitinkamus metodus ir išlaidas, kad būtų užtikrinta greita ir efektyvi tarpvalstybinių įrodymų rinkimo tvarka. Taip būtų padidintas teisinis tikrumas ir galimybė kreiptis į teismą, nes pagerėtų šalių procesinės teisės. Be to, tai padėtų modernizuoti viešąjį administravimą (įskaitant teismus), užtikrinti tarpvalstybinį sąveikumą ir palengvinti bendravimą su piliečiais pagal bendrosios skaitmeninės rinkos strategiją ir e. vyriausybės strategiją.

D. Tolesni veiksmai

Kada politika bus persvarstoma?

Siūlomos iniciatyvos poveikis bus įvertintas per 5 metus po iš dalies pakeistos priemonės įsigaliojimo Komisijos parengtoje ataskaitoje.